

נתקע בשופר גדול להרותנו

משפחת בר ששת מורכבת משושלת ארוכה של יוצרי שופרות, כל כך ארוכה, עד שהדור הנוכחי, צביקה, לא זוכר כבר כמה דורות יש מאחוריו. שופר על שום מה ולמה ואיך מייצרים אותו ומה ההבדל בין שופר לשופר הוראות שימוש ותקיעה

מאת: שושן מנולה

להדגיש שחלק מיהודי תימן אוהבים דווקא לתקוע בקרן של דישון שהיא קרן ארוכה מאוד מעל מטר.

כשר?

כן. ישנן ארבע חיות טהורות שמקרניהן מכינים שופרות: האייל, הדישון, היחמור והעל.

קרן הדישון כשרה גם ללא תימנים שבוחרים לתקוע בה אבל היא לא מהודרת מספיק. כמו זו של האייל, כך שאם יש בנמצא שופר של אייל צריכים לתקוע בו ולא בזה של הדישון. עובדה שהיום גם התימנים עוברים לאט לאט לתקוע בשופר עשוי מקרן של אייל. זהו למעשה "הידור מצווה".

לעומת האחרים שהם מבחינת "לצאת לידי חובה", אצלנו זה מתבטא בכך שאנו מייצרים 99% שופרות של אייל ואחוז אחד של שופרות תימניים קרי דישון. התימנים דרך

יש חשיבות לסלסול הקרן?

הסלסול כבר שייך לסוגי שופרות שונים וכל יהדות וצורת השופר שלה.

תוך כדי דיבור, שולף צביקה שופרות שונים ומניח על גבי שולחן. מתברר שהחלוקה העדתית לא פסחה אף על השופר ואין דין שופר פולני כדין זה הצפון אפריקאני, ללמדך שהעסק למעשה די מורכב ואולי עד שנות האלפיים ימציאו את "שופר הטורבו". אמור לי מהו שופרך ואומר לך מי אתה, מאין אתה בא ובעיקר לאן אתה הולך וצביקה בוחר דווקא ללכת לתימן.

השופר התימני, מרים צביקה, שופר קטן בידו, עשוי מקרן אייל קצוץ קנה שעובר למעשה רק תהליך של קדיחה. לשופר התימני יש קול נמוך מאוד, טבעי לא מעובד ובנוסף לכך חייבים

מלטש ורק אחרי שהשופר מלוטש אני בונה פיה. לאחר מכן אני בונה תיבת תהודה, מכיוון שבכל אופן השופר הוא כלי נגינה. יש שופרות קלים ויש לא. ישנם שופרות סטנדרטיים המגיעים בדרך כלל לחנויות בעיר ולא משקיעים בהם הרבה עבודה ויש גם כאלה שאני מוכר אצלי ובהם אני משקיע ממש הרבה מאוד עבודה.

שופר זה שופר לא? מה כבר ההבדל מלבד המחיר?

הבדל של יום ולילה. שופר שעובדים עליו הרבה הוא מיוחד הוא שופר "לבעל תוקע" בעל איכות צליל אחרת לגמרי מהסטנדרטי, צורת צליל, קלות תקיעה אין החלפת קולות באמצע התקיעה, ממש תענוג.

תענוג יקר?

מחיר שופר נע מ-30 שקל עד 300 שקל.

ל"יצרן" השופרות מהגדולים במדינה. באופן טבעי נזכר צביקה כשהשתחררתי מהצבא פניתי לעסקי השופרות. מכל המקצועות המודרניים שקיימים דווקא שופרות, זה לא נראה לך מיושן מדי?

לא בהחלט לא. ראשית זהו מקצוע יחודי ושנית תקיעת שופר זהו אחד הדברים החשובים בראש השנה מלבד העובדה שאלו יומיים של חג. אחד הדברים שמציין את החג הזה הוא תקיעת השופר.

מה כל כך יחודי בקרני הכבשים הללו, נשמע לי דווקא די פשוט?

הקרן שמגיעה לארץ היא קרן של אייל גולמית. האייל למעשה הוא כבש זכר בן שנה לא פחות משנה, כי עד אז הוא לא נחשב זכר. חלק מהקרניים אני מקבל, חלק אני אוסף וחלק מייבא מאפריקה. לפעמים הדבר כרוך בנסיעות רבות בחיפוש אחר קרניים, זה סיפור די מסובך. בכלל כל המקצוע הזה הוא בעייה אחת גדולה, כי אני גם זה שאוסף את הקרניים, גם זה שמייבא אותם, גם זה שמוכר אותם, גם זה ששולח אותם לחו"ל וגם זה שגובה את הכסף. הכל "גם אני", זה לא עסק תעשייתי כאן אין מכונה שמייצרת, כל קרן זו בעייה בפני עצמה.

כלומר אתה משקיע בקרן. בטוחה, נשמע כמעט כמו איזה פרסומת ברדיו.

הקרן עוברת הרבה תהליכים מרגע שהיא מגיעה לידי, אני מיישר אותה לאחר מכן מגיע שלב הגירוד ואז או שהשופר תקין וממשיכים או שהוא פסול ואין כבר מה לעשות.

פסול?

כן, נקב קטן והשופר פסול אז אין מה לעשות, אני חותך לשניים וזורק. לפעמים אני מוכר את הקרן לגני ילדים למטרות תצוגה על מנת שילמדו על השופר.

הלאה, גירדת, עכשיו? אחרי שאני מגרד אני

יקר ייחודו של ראש השנה כיום הדין בא לביטוי במצוות תקיעת השופר העומדת

במרכז היום הקדוש. "יום תרועה יהיה לכם ושביתון זיכרון תרועה", אלה ההגדרות לראש השנה בתורה. וחז"ל פרשו את המקראות הללו כעוסקים בחול ובשבת, כלומר: כאשר חל ראש השנה באחד מימות החול, הרי הוא יום תרועה שכן תוקעים במהלכו בשופר, ואילו כאשר חל ראש השנה בשבת, שאז אין תוקעים בשופר, הרי הופך "יום תרועה" ל"זכרון תרועה" בלבד.

זה מוכר לך מאיפה שהוא?

בוודאי אומר צביקה בר ששת דור מי יודע כמה של עושי שופרות. שושלת בר ששת מתחילה אי שם במאה ה-14 בגלות ספרד. עם הגירוש ירדו בני בר ששת לספרד ומשם למרוקו עד היום בו החליטה המשפחה לעלות לארץ הקודש ולגור בה.

במרוקו המשיכה המשפחה בעסקי הקרניים בעיקר מסרקות וכמוצר לוואי עשו את השופרות. אבי המשפחה מאיר בר-ששת הגיע לישראל יחד עם עוד 4515 עולים על סיפון ה"אקסודוס", "יציאת אירופה 1947" המפורסמת, שנעצרה ע"י הבריטים ומעפיליה לא הורשו לרדת לחוף. מאוחר יותר דאגה ה"הגנה" להביאם לארץ מי בדרך לגאלית ומי בדרך לא דרך. בר-ששת הגיע לישראל ב-1948 התיישב בחיפה ובלא היסוסים רבים פתח בית מלאכה לשופרות, יחד עם אביו ניסים בר-ששת. פרנסה לא צמחה למשפחה מ"התחביב" ומאיר נאלץ לעבוד במקביל במפעל המלט "נשר" שבמבואותיה המזרחיים של חיפה. עם התחזקות היהדות האמריקאית והתעצמותה החל ענף השופרות בארץ לפרוח והמשפחה הופכת